

פרשת נשא בכיתה א: ברכת הכהנים

כתבה : גלית ביתן

למורה : כדאי להתכונן מראש להוראה זו ולהכין את המקור לשמות המשפחה של מספר תלמידים. ניתן גם לשלוח משימת שאלה אל ההורים (כמה ימים לפני הוראת הפרשה) בה יתבקשו לספר (באם ידוע להם) המקור לשם משפחתם.

יעת פתיחה:

שוחחו על משמעות שמות המשפחה בכיתה, מקור גיאוגרפי, מקום, משמעות.

- מה שם המשפחה שלי אומר על המשפחה שלי?
- האם אתם מכירים משפחות או אנשים שיש להם שני שמות משפחה? כיצד זה?
- האם ישנם אנשים או משפחות שהחליפו את שם משפחתם? מה הייתה הסיבה?
- האם ישנם שמות משפחה נדירים במיוחד?
- האם ישנם שמות משפחה נפוצים מאד? מה הם?
- בדקו אם ישנם בכיתה (או במשפחתם של התלמידים) ילדים ששם משפחתם כהן או לוי, מה זה אומר עליהם? מה כבר ידוע לנו על הכהנים והלויים?

הידעת: שמות משפחה כהן או לוי

השם לוי הוא שם תנכ"י המציין כי בעל השם הוא צאצא לשבט לוי שהיה השבט של משה, אהרון ומרים. היה זה השבט שעבד במשכן בעבודות שונות. מתוך השבט נבחרו צאצאי אהרון הכהן בלבד לשמש ככהנים ובתמורה התפרנסו מ"מתנות הכהנים" חלקים מהקרבנות ומן התרומות שהביאו בני ישראל אל המשכן. עם הכניסה לארץ ישראל לא קיבלו הלויים והכהנים נחלה. היו להם ערים בהם חיו והם המשיכו להיות משרתי המשכן ואח"כ המקדש. עם חורבן בית המקדש התפזרו הלויים והכהנים בכל רחבי הארץ (ואח"כ בכל רחבי העולם) אך שמרו על שם משפחתם בקנאות רבה על מנת שיוכלו לחזור לשרת בקודש ביום בו יבנה המקדש מחדש. אולם היו תקופות שבהן היה מסוכן מאד להיות בעל שם "יהודי" כ"כ (הרי רק יהודים נקראו כהן או לוי) ולכן משפחות המשיכו לשמור על שמם אך תוך כדי שינוי מסוים על מנת שלא יזוהו. למשל השם כ"ץ הוא ראשי תיבות של המילים "כהן צדק". שמות שהיו פעם השם כהן ושונו הם: כהנא, כגן, שז"ר (ר"ת - שוחט ורב) ואפילו משפחת מזא"ה שבשמה מסתתרים ראשי התיבות "מזרע אהרון הכהן". כך גם לגבי השמות: לוינסקי, לויך (בני לוי כולנו), ערוסי (אנשים שמוצאם מהכפר "ערוס" שבתימן ובו התיישבו משפחות רבות של לויים) וכו'. לקריאה נוספת:

http://www.mako.co.il/spirituality-popular_culture/Article-d38103c87971731006.htm

בפרשת השבוע מופיע אחד התפקידים של הכהנים :

ה. וּבָא אֶהְרֹן וּבָנָיו בְּנִסְעַ הַמִּצְחָה וְהוֹרְדוּ אֶת פְּרֹכֶת הַמָּסָךְ וְכִסּוּ בָּהּ אֶת אֶרֶן הָעֵדוּת
ו. וּנְתַנּוּ עָלָיו כְּסוּי עוֹר תַּחֲשׁ וּפְרָשׁוּ בְּגָד כָּלִיל תְּכֵלֶת מִלְמַעְלָה וְשָׂמוּ בְּדָיו...
יא. וְעַל מִזְבֵּחַ הַזָּהָב יִפְרָשׁוּ בְּגָד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמִכְסָה עוֹר תַּחֲשׁ וְשָׂמוּ אֶת בְּדָיו...
טו. וְכִלְהָ אֶהְרֹן וּבָנָיו לְכֹסֶת אֶת הַקֹּדֶשׁ וְאֶת כָּל כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ בְּנִסְעַ הַמִּצְחָה
וְאַחֲרֵי כֵן יָבֹאוּ בְּנֵי קֹהֵת לְשֹׂאת ...
בני קהת היו משפחה בשבט לוי שתפקידם היה לשאת (=לסחוב) את כל כלי הקודש של המשכן
(במדבר, פרק ד)

למורה: עד כה למדנו שתפקידם של הכהנים היה להקריב את הקורבנות עבור בני ישראל, לבדוק את המצורעים ולהחליט ע טיב מחלתם וכאן אנו לומדים שהם גם היו מכסים בקפידה את כלי המשכן לקראת יציאה לנדודים.

- 🌸 מדוע היה צריך לכסות את כלי הקודש בכל כך הרבה בדים?
 - 🌸 מדוע רק הכהנים הורשו "לטפל" בכלים הללו?
- מכאן נעבור לתפקיד אחר של הכהנים תפקיד אותו הם ממלאים עד היום:

כב. וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:
כג. דַּבֵּר אֶל אֶהְרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר:
כֹּה תִבְרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אָמֹר לָהֶם:
כד. יְבָרְכֶךָ ה' וַיִּשְׁמְרֶךָ.
כה. יָאֵר ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחְנֶדֶךָ.
כו. יִשָּׂא ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיִשֶּׂם לְךָ שְׁלוֹם.
כז. וְשָׂמוּ אֶת שְׁמֵי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם.
(במדבר, פרק ו)

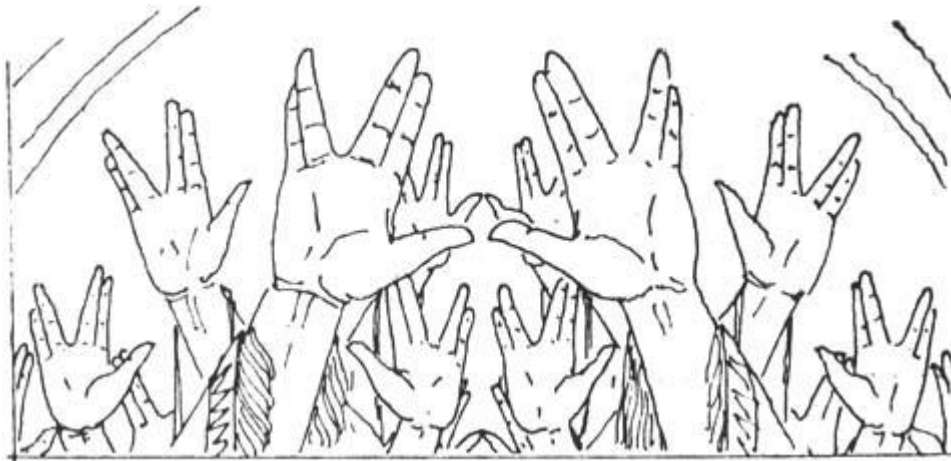
- 🌸 מי מברך את בני ישראל?
- 🌸 מי מעביר את הברכה מהקב"ה לבני ישראל?
- 🌸 מדוע דווקא הכהנים עושים זאת? (שוחחו על התפקיד של הכהנים כמתווכים בין הקב"ה לבני ישראל כמעבירי המסר מהעם לקב"ה דרך הקורבנות ומה' לעם דרך הברכה או האורים ותומים)
- 🌸 כיצד ניתן להסביר את מילות הברכה: יברכך, ישמרך, יאיר פנים, יחון (ניתן להתייחס דרך המילים מציאת חן, חניכה, חנינה ועוד), ישא פנים, ישים שלום. כדאי גם להסביר לתלמידים כיצד מתנהלת אמירת הברכה כיום בבתי הכנסת:

הצעות לקריאה נוספת:

http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%91%D7%A8%D7%9B%D7%AA_%D7%9B%D7%94%D7%A0%D7%99%D7%9D
<http://lib.cet.ac.il/Pages/item.asp?item=20216&kwd=2049>

רפואות:

- מתני מברכים אותי? ובמה? 🍀
- מי מברך אותי? 🍀
- את מי אני מברך? אילו ברכות אני מברך? 🍀
- מהם השיקולים שלי בבחירת ברכה לאדם מסוים? (איך אני מתאים את הברכה?)
התייחסו למצבים בהם האדם מברך את הקב"ה, האם ישנם כאלה? מתי? האם בכל פעם
שאנחנו אומרים "ברוך אתה...." ו"ברוך הוא" זה סוג ברכה? במה מברכים את הקב"ה?
מה אני מרגיש כשמברכים אותי? 🍀
- מה מהדברים המופיעים בברכה נחוץ לי הכי הרבה? 🍀
- מה הייתי מוסיף לה? 🍀

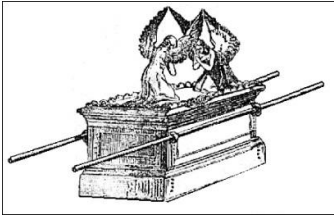

הכניסו את ברכת הכהנים לתפילת הבוקר שלכם, נסו למצוא כוהן (או כוהנת) בקרב
התלמידים או צוות ההוראה שיברך את התלמידים.
הקפידו לומר מדי פעם את הברכה בלשון נקבה....

פרשת נשא - יחידה ראשונה: כלים יקרים מאד
כתבה: טלית ביתן

- ה. וְכֹא אֶהְרֵן וּבְנָיו בְּנִסְעַת הַמִּדְבָּר
וְהוֹרְדוּ אֶת פְּרֹכֶת הַמָּסָךְ
וְכִסּוּ בָהּ אֶת אֶרֶץ הָעֵדֻת.
- ו. וּנְתַנּוּ עָלָיו כֹּסֵי עוֹר תַּחֲשׁוּ וּפְרָשׁוּ בְּגָד כְּלִיל תְּכֵלֶת מְלֻמָּעָה וְשָׂמוּ בְדָיו.
- ז. וְעַל שְׁלַחַן הַפָּנִים יִפְרָשׁוּ בְּגָד תְּכֵלֶת
וּנְתַנּוּ עָלָיו אֶת הַקְּעֻרֹת וְאֶת הַכַּפֹּת וְאֶת הַמְּנַקִּיֹּת וְאֶת קִשׁוֹת הַנְּסֹךְ
וְלָחֶם הַתָּמִיד עָלָיו יִהְיֶה.
- ח. וּפְרָשׁוּ עָלֵיהֶם בְּגָד תּוֹלַעַת שָׁנִי וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמַכְסֵה עוֹר תַּחֲשׁוּ
וְשָׂמוּ אֶת בְּדָיו.
- ט. וְלָקַחוּ בְּגָד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֶת מִנְרַת הַמָּאוֹר
וְאֶת נֹרְתֵיהָ וְאֶת-מְלַקְחֶיהָ וְאֶת מַחְתֵּתֶיהָ וְאֶת כָּל-כְּלֵי שִׁמְנֵהָ
אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ לָהּ בָּהֶם.
- י. וּנְתַנּוּ אֹתָהּ וְאֶת כָּל כְּלֵיהָ אֶל מַכְסֵה עוֹר תַּחֲשׁוּ וּנְתַנּוּ עַל הַמּוֹט.
- יא. וְעַל מִזְבַּח הַזָּהָב יִפְרָשׁוּ בְּגָד תְּכֵלֶת
וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמַכְסֵה עוֹר תַּחֲשׁוּ וְשָׂמוּ אֶת בְּדָיו.
- יב. וְלָקַחוּ אֶת כָּל-כְּלֵי הַשְּׁרֵת אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ בָּם בַּקֹּדֶשׁ
וּנְתַנּוּ אֶל בְּגָד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אוֹתָם בְּמַכְסֵה עוֹר תַּחֲשׁוּ וּנְתַנּוּ עַל הַמּוֹט.
- יג. וְדָשְׁנוּ אֶת-הַמִּזְבֵּחַ וּפְרָשׁוּ עָלָיו בְּגָד אֲרָגָמָן.
- יד. וּנְתַנּוּ עָלָיו אֶת כָּל כְּלֵי אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ עָלָיו בָּהֶם אֶת הַמַּחְתֹּת אֶת
הַמִּזְלָגֹת וְאֶת הַיַּעֲצִים וְאֶת הַמִּזְרָקֹת כָּל כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ
וּפְרָשׁוּ עָלָיו כֹּסֵי עוֹר תַּחֲשׁוּ וְשָׂמוּ בְדָיו.
- טו. וְכֹלֵה אֶהְרֵן וּבְנָיו לְכַסֹּת אֶת הַקֹּדֶשׁ וְאֶת כָּל כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ בְּנִסְעַת הַמִּדְבָּר
וְאַחֲרָי כֵּן יָבֹאוּ בְּנֵי קֹהֵל לְשֹׂאֵת וְלֹא יִגְעוּ אֶל הַקֹּדֶשׁ וְמָתוּ... (במדבר, ד)

- הקיפו בעיגול ירוק את כל הכלים הגדולים ששימשו לעבודה במשכן
- הקיפו בעיגול אדום את שמות הכלים הקטנים ששימשו לעבודת המשכן.
- הקיפו בעיגול כחול את שמות החומרים והכיסויים המופיעים בקטע
- הקיפו בעיגול צהוב את שמות בעלי המלאכה שעסקו בפירוק המשכן.
- הקיפו בעיגול חום את שמות בעלי המלאכה ש'סחבו' את הכלים במהלך המסע.
- "וְשָׂמוּ בְּדָוִו" סמנו קו מתחת לביטוי בכל פעם שהוא מופיע – מהם הבדים?

למורה: בדי הארון הם שני מוטות מצופים זהב ששימשו לנשיאת ארון-הברית

- מה מתאר הקטע שקראנו? תנו לו כותרת **?**
- מתי ביצעו בני אהרון את עבודת העיטוף האריזה של כלי הקו **?**

כתבו בהתאם את תהליך הפריקה של כלי הקודש עם החנייה במקום חדש.

משימה

- מה קרה אחרי שגמרו בני אהרון לעטוף ולארוז את כלי הקודש? **?**
- מי הם בני קהת? מה הייתה משימתם? **?**
- "וְלֹא יָגִעוּ אֶל הַקֹּדֶשׁ וְיָמְתוּ" כיצד נמנעו מלגעת בכלי הקודש? מדוע הנוגע ימות? **?**
- מתי עוד נתקלנו בהתמודדות דומה עם קרבה רבה מדי אל הקודש ומוות בסופה? **?**

רצונו 6:

- האם יש לכם חפצים יקרים שאתם שומרים עליהם 'בחרדת קודש'?
- האם יש למשפחתכם או לקהילתכם חפצים שכאלה?
- מה כ"כ מיוחד בחפצים הללו? האם מדובר בהכרח בחפצים בעלי ערך כספי גבוה?
- כיצד הם נשמרים? האם יש אדם אחד או יותר המופקדים על שמירתם?
- האם הם מוצאים מן הבית ואם כן, איך?
- כיצד אתם מרגישים אם מישהו מבקש להשתמש או לגעת בחפצים הללו?
- כיצד אתם מרגישים כשאותו אדם לא עושה זאת בזהירות הראויה לדעתכם?
- האם כולם מבינים את יחסכם המיוחד לאותם חפצים? כיצד מתייחסים האחרים
- ל'חרדת הקודש' שלכם?
- האם אתם יכולים להבין את תהליך העיטוף והאריזה של כלי הקודש במשכן?
- במה
- הוא דומה לשמירה שלכם על חפצים יקרים? במה הא שונה ומדוע?

חידה:

המדרש מתאר כיצד נשאו בני קהת את ארון הקודש במדבר: הם הלכו אחורנית כדי שלא "לתת את הגב" לארון – מהי משמעות הדבר? האם גם כיום אנו נוהגים כך כלפי הקודש? מתי והיכן?

פרשת נשא - יחידה שנייה: בלי נדר כתבה: טלית ביתן

א. וַיִּזְכֹּר ה' אֶל-מִנְשֵׁה לְאִמּוֹר, ב. דַּבֵּר אֶל-כְּנִי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם:
אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִפְלֵא לְנָדַר נֶדֶר...

(במדבר, פרק ו)

למורה: בפרשת ויצא כבר עסקנו בנדר שנדר יעקב בטרם עזיבתו את הארץ (וינדר יעקב נדר לאמר: אם יהיה אלהים עמדי ושמרני בדרך... ושבתי בשלום אל בית אבי ויהיה ה' לי לאלהים, בראשית פרק כח, פסוק כ) וכדאי להזכיר אותו בתחילת הלימוד. כאן ניתנת לנו ההזדמנות להעמיק בסוגיית הנדר וגם להתייחס למקור העיקרי (במדבר פרק ל) העוסק בדיני נדרים אך נמנע מאיתנו מפאת החופש הגדול.

קריאה יחסה

- מהו נדר?
- מי יכול לידור נדר?
- מדוע לדעת התלמידים, בא השימוש בביטוי "כי יפליא"? מהי משמעות הביטוי?

נקרא על הלכות הנדר בפרשת מטות:

ג. אִישׁ כִּי יִזְרֹנֶדֶר לָהּ
אוֹ הַשְּׂבַע שְׂבָעָה
לְאָסֵר אֶסֶר עַל נַפְשׁוֹ...
כָּכֹל הִיֵּצֵא מִפִּיּוֹ יַעֲשֶׂה. (במדבר ל)

- איזו מילה נרדפת לנדר מופיעה כאן?
- כיצד מתואר הנדר? (שוחחו על משמעות המילה איסר – שורשו ומשמעותו)
- חשבו על דוגמאות שונות לנדרים. מה יחשב לנדר? (שימו לב שמדובר באיסור)
- מה משמעות האמירה שהנדר הוא לה?
- האם נדירת נדר היא דבר טוב? מתי זה עשוי להיות מועיל? מתי מזיק?
- באילו נסיבות לדעתכם, יש לנדור נדר? באילו נסיבות יש להימנע מכך?
- (שימו לב לשורש של המילה נ.ד.ר. – למה הוא דומה? האם ניתן למצוא קשר בין הנדר והנדיר?)

רלוונטי:

- האם יצא לכם פעם לנדור נדר? האם עמדתם בו?

אם לא אישי מדי, שוחחו בכיתה על נדרי התלמידים.

ריבוי קולות: נדר – זה טוב?

ג. כְּאִשֶּׁר תִּזְדָּר נְדָר לְאֱלֹהִים
אֶל תֵּאָחֵר לְשִׁלְמוֹ כִּי אֵין חֶפֶץ בְּכִסְיֹלִים
אֶת אֲשֶׁר תִּזְדָּר שְׁלָם.
ד. טוֹב אֲשֶׁר לֹא תִזְדָּר מִשִּׁתְּדוֹר וְלֹא תִשְׁלָם.
(קוהלת פרק ה)

- ממה מזהיר אותנו קוהלת?
 - כיצד קורא קוהלת למי שמאחר לשלם את נדרו? האם הייתם נותנים שם אחר למאחרים?
 - האם יוצא קוהלת נגד נדרים בכלל?
 - מתי מעדיף קוהלת שלא נידור נדרים בכלל?
- למורה:** ניתן לנצל את ההזדמנות להסביר מי הוא קוהלת: בתחילת הספר הוא כותב כי אלה "דְּבָרֵי קְהֵלֶת בֶּן דָּוִד, מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַיִם" ולכן יחסה המסורת את הספר לשלמה המלך, החכם באדם. בספר הוא מנתח את שאלת משמעות חייו של האדם והדרך הרצויה לו בחיים.
- שנים רבות אחרי קוהלת התייחסו חכמי התלמוד לדבריו, קראו את דבריהם:

טוב אשר לא תיזדור, משתיזדור ולא תשלם' [קהלת ה' ד].
טוב מזה ומזה שאינו נודר כל עיקר, דברי רבי מאיר.
רבי יהודה אומר: טוב מזה ומזה נודר ומשלם.
[נדרים ט' ע"א]

- למה הכוונה ב"טוב מזה ומזה" (ממי וממי)?
 - מה חושב רבי מאיר על נדרים? מדוע לדעתכם?
 - מה חושב רבי יהודה על נדרים?
- למורה:** לפנינו שלוש אפשרויות: שאינו נודר, הנודר ואינו משלם, הנודר ומשלם – החשש הגדול הוא מנדר שהוא שבועה, התחייבות בפני ה', האם עדיף להימנע משבועות בכלל על מנת שלא ניאלץ להפר אותן? האם עדיף להיות מאד משוכנע שנוכל לעמוד בנדרינו?
כיום הנטייה היא להימנע בכלל משבועה וכך אפילו חברי כנסת דתיים הנשבעים אמונים לכנסת וחיילים דתיים הנשבעים אמונים לצה"ל, אומרים "אני מצהיר" במקום "אני נשבע". האם אנחנו יכולים לקבל על עצמינו התחייבות מתוך שכנוע עמוק ולא לחשוש כל הזמן שמא נפר אותה? או אולי צודק רבי מאיר שעדיף לא לנודר/ להישבע בכלל?

ניתן כאן ללמד (אם לא נעשה כבר) את 'כל נדרי' והביטוי 'בלי נדר' כפי שהוצעו בפרשת ויצא.
ר' ווילס:

- מתי אנחנו מרגישים צורך להישבע ולא סתם להבטיח? (מתי הבטחה פשוטה לא נראית לנו מספיקה?)
- האם בד"כ אנחנו עומדים בהבטחות שלנו?
- שוחחו על הבטחות שקיימתם ושלא קיימתם – מה גורם לנו לקיים? ולהפר?
- מתי אנחנו מבטיחים דברים מרצוננו ומתי מישהו דורש מאיתנו להבטיח משהו?
- כשמבטיחים לנו ולא מקיימים איך אנחנו מתייחסים לזה?
- מתי אתם מסרבים להבטיח משהו? מדוע?

מיכאל

מילים: מרים ילן שטקליס / לחן: נעמישמר

חיכיתי חיכיתי
בכיתי בכיתי
ומי לא בא
ומי לא בא
מיכאל

והוא הבטיח פעמיים
שיבוא אחר הצהריים
ומי לא בא
ומי לא בא
מיכאל

שמלה לבשתי יפה מאוד
עם סינור בו רקום
אפרוח ורוד
ומי לא בא
ומי לא בא
מיכאל

את הבובות כולן
לישון השכבתי
שלא תדענה שלא תפרענה
אותי ואת מיכאל

ובחלון ישבתי והקשבתי
וחשבתי - מיכאל
ובגזזטרה עמדתי
ולחצר ירדתי
וחרדתי - מיכאל
והוא לא בא
והוא לא בא
מיכאל
מחר השכם בבוקר

- מה יש בהבטחה שגורם לנו לסמוך עליו כל כך? (מה הקשר בין הבטחה לביטחון?)
- מה יש באי קיום או בהפרה של הבטחה או נדר שהוא מאכזב וקשה כל כך?

נא - יחידה פשוטת: יין ושכר כתבה: טלית ביתן

- א. וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מִנְשֵׁה לְאֹמֹר:
 ב. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם:
 אִישׁ אִזּוּ אֲנִשָּׁה כִּי יִפְלֹא לְנֹדֵר נֶדֶר נָזִיר לְהִזְיֹר לָהּ!
 ג. מִיֵּין וְשִׁכָר יִזְיֹר
 חֹמֶץ יֵין וְחֹמֶץ שִׁכָר לֹא יִשְׁתֶּה
 וְכָל מִשְׁרֵת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה
 וְעֲנָבִים לַחִים וַיִּבְשָׂיִם לֹא יֵאָכֵל.
 ד. כָּל יָמֵי נְזָרוֹ מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגֶּפֶן הַיֵּין מִחֲרָצִנִים וְעַד זָג לֹא יֵאָכֵל...
 ה. כָּל יָמֵי נְזָרוֹ קֹדֵשׁ הוּא לָהּ!

(במדבר, פרק ו)

קריאה יחסה

- ☒ הקיפו בעיגול ירוק את כל המילים המציינות את חלקי הגפן.
 ☒ הקיפו בעיגול כחול את כל המילים המציינות מוצרים המיוצרים מהגפן.
 ☒ סמנו בקו תחתי מילים המציינות משהו נוזלי.
 ☒ סמנו בשני קווים תחתיים מילים המציינות מאכל מוצק.

- ☛ על איזה נדר מדבר הקטע שלפנינו?
 ☛ מה יכול, לדעתכם, להביא אדם לנדור את נדר הנזירות?
 ☛ מה נאסר על הנזיר?
 ☛ מדוע לדעתכם, נאסרו עליו הגפן ומוצריה? מה הם מייצגים?
 ☛ האם לדעתכם, מדובר באיסור קשה לקיום? למי הוא קשה? למי הוא קל?

הגפן - מילון מונחים:

- גפן - שיח מטפס המורכב מכמה מאות זנים. הגפן מבלבת ופורחת בתחילת האביב.
 כרם - מקום גידולן של גפנים.
 ענב - גרגר בודד של פרי הגפן.
 אשכול - קבוצת ענבים המחוברים יחדיו.
 זג - קליפת הענב, המילה מופיעה לראשונה בפרשתנו.

בציר – קטיף הענבים. מתחיל עם הבשלת הענבים ומסתיים לאחר אכסון היין בחביות.

-
 מתי נהוג לשתות יין?
-
 האם המנהגים היהודיים מעודדים שתיית יין?
-
 ציינו לפחות שני חגים שבהם ישנה שתיית יין מרובה.
-
 מה ניתן ללמוד מכך שישנה ברכה מיוחדת על הגפן (כמו על הלחם)?
-
 האם לדעתכם שתיית יין היא דבר טוב או רע?

מה ניתן ללמוד על יתרונותיה וחסרונותיה של שתיית היין מתוך הפתגמים והפסוקים הבאים :

"יין ישמח לבב אנוש" (תהלים ק"ד, טו)
 "נכנס יין יצא סוד" (עירובין סה)
 "יין ישן יפה למעיים". (נדרים סו)
 "כל שאין יין נשפך בתוך ביתו כמים, אינו רואה ברכה". (עירובין סה)
 "יין מביא את האדם לדי חטא, ולצרה גדולה, ולחסרון כיס". (תנחומא שמיני)
 "בראש כל הרפואות אני היין, בראש כל המרבה חיים אני היין". (בבא בתרא, נח)

בחרו את אחד הציטוטים וציירו אותו כקומיקס, כתב חידה או ציור :

-
 כיצד יכול היין להיות מקור לכ"כ הרבה דברים טובים ורעים בו זמנית?
-
 שוחחו על המורכבות שביחס ליין, על ההגזמה, על השתיים במידה, על הסגולות הרפואיות מול הסכנות ועל הדרכים הנכונות ליהנות מיין.
-
 מה ניתן ללמוד מכך שישנן דתות האוסרות לגמרי על שתיית יין, כגון האסלאם?
-
 מה ניתן ללמוד מכך שהיוונים האמינו כי האלים הם אלה שהמציאו את היין?

מה נוכל ללמוד מכל אלה על עתיקותו של היין?

למורה: לרשותך אתרים שיוכלו לסייע בלמידת מקומו של היין בחיי היום יום בעולם העתיק ובתפקיד המרכזי שהיה לארץ ישראל בייצור ובייצוא יין לארצות השכנות:

<http://www.imj.org.il/heb/exhibitions/2002/winebeer/index.html>

<http://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=1134>

כעת חזרו לשאלה הראשונת: מדוע, לדעתכם, נאסר על הנזיר לשתות יין והאם ישנו קשר בין היותו "קדוש הוא לה" (פסוק ח) לבין הינזרותו מייין?

הידעת? ההיסטוריה של היין:

הממצאים הארכאולוגיים העתיקים ביותר, שמעידים על ייצור יין, נמצאו בשולאברי, גאורגיה, כדים עשויי-חרס לשמירת יין, שנמצאו באתר זה, מתוארכים כבני 8,000 שנה. כלי חרס עתיקים, שמעידים על ייצור יין, נמצאו גם בהרי זגרוס שבאיראן, והם מתוארכים לשנת 5,400 לפנה"ס (בני 7,400 שנה). התגלית הינה חשובה במיוחד לאור העובדה שבאזור זה מעולם לא גידלו גפנים, אלא בעיקר חיטה ושעורה (המשמשות לייצור בירה) דבר המלמד על כך שהיין היה סחורה סחירה באותם ימים. כלי חרס עתיקים עבור יין נמצאו גם בבבל, - גילם כ-5,500 שנה ליין היה גם תפקיד חשוב בחיים הפולחניים במצרים העתיקה. למרות העובדה שגם במצרים לא גדלו הגפנים, המצרים ביססו את תעשיית היין שלהם כבר בתחילת תקופת הברונזה על ענבים אשר יובאו מכנען. ציורים המתארים ייצור יין נמצאו על קירותיהם של קברי הפרעונים וברשימת המנחות שהוגשו למת נמצאו כדי יין אשר יוצרו ללא ספק בדלתה של הנלוס. היוונים והרומאים אהבו לשתות יין, ואף סגדו לאל מיוחד אשר היה אחראי על משקה זה:

דיוניסוס. בתקופת יוון ורומי התפשטה עשיית היין לכל אירופה ועם השנים הפכה לתעשייה המפותחת אותה אנו מכירים כיום.

נעלם - יחידה רביעית: נליכות כתבה: טלית ביתן

- א. וַיִּזְכֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לְאִמּוֹר. ב. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם:
אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִפְלֹא לְנָדָר נָדָר נָזִיר לְהִזִּיר לָהּ!
ג. מִיָּיִן וְשִׁכָר יִזִּיר חֹמֶץ יַיִן וְחֹמֶץ שִׁכָר לֹא יִשְׁתֶּה
וְכָל מִשְׁרֵת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וְעֲנָבִים לַחִים וַיִּכְשִׁים לֹא יֹאכֵל.
ד. כָּל יָמֵי נְזָרוֹ מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגִּפְּן הַיַּיִן מִחֲרָצִים וְעַד זָג לֹא יֹאכֵל.
ה. כָּל-יָמֵי נְדָר נְזָרוֹ תַעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֹאשׁוֹ
עַד מְלֵאת הַיָּמִם אֲשֶׁר יִזִּיר לָהּ
קִדְשׁ יְהוָה, גִּדְּל פָּרַע שָׁעַר רֹאשׁוֹ.
ו. כָּל יָמֵי הַזִּירוֹ לָהּ עַל נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֵא.
ז. לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְאָחִיו וּלְאֲחֹתוֹ לֹא יִטְמָא לָהֶם בְּמֹתָם
כִּי נָזַר אֱלֹהָיו עַל רֹאשׁוֹ.
ח. כָּל יָמֵי נְזָרוֹ קִדְשׁ הוּא לָהּ!
ט. וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפֶתַע פְּתָאֵם וְטָמֵא רֹאשׁ נְזָרוֹ
וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם טְהָרְתּוֹ, בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי יִגְלַחֲנּוּ.
י. וּבַיּוֹם הַשְּׂמִינִי יָבֵא שְׁתֵּי תָרִים אוֹ שְׁנֵי כֶּבֶד יוֹנָה
אֶל הַכֹּהֵן אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד.
יא. וַעֲשֵׂה הַכֹּהֵן אֶחָד לְחֹטָאת וְאֶחָד לְעֹלָה
וְכִפֶּר עָלָיו מִאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנֶּפֶשׁ
וְקִדַּשׁ אֶת-רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא.

(במדבר, פרק ו)

קריאה יחסה

- ☞ הקיפו בעיגול אדום איסורים החלים על הנזיר (חוץ מאכילת ושתיית מוצרי הגפן).
☞ הקיפו בעיגול כחול אירוע אשר עלול באופן פתאומי לסיים את תקופת הנזירות.
☞ הקיפו בעיגול ירוק את שני השלבים המציינים את סיום תקופת הנזירות.

- ”כֹּל יָמֵי הַזֵּירוּ לֵה' עַל נַפְשׁ מֵת לֹא יָבֵא, לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְאָחִיו וּלְאֲחֹתוֹ לֹא יִטְמָא
לָהֶם בְּמֵתָם” – על מי עוד הוטל איסור דומה?
- ”קִדְשׁ יִהְיֶה” – עסקנו כבר במה שהופך את האדם מישראל לקדוש (ויקרא יט,
ב),
- במה שהופך את הכהן לקדוש (ויקרא ו, כא), מה הופך את הנזיר לקדוש? במה
תלויה קדושתו?
- אילו קורבנות על הנזיר להביא לבית המקדש?
- ”וְכִפֶּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנֶּפֶשׁ” במה חטא הנזיר? מדוע הוא מביא קרבן
חטאת?

ריבוי קולות

”ויש אומרים כי מילת נזיר מגזרת נזר...
ודע כי כל בני אדם עבדי תאוות העולם,
והמלך באמת שיש לו נזר ועטרת מלכות בראשו
כל מי שהוא חפשי מן התאוות”

(ר' אברהם אבן עזרא, אברהם, מבאר המקרא, משורר ופילוסוף, מאה 11-12)

- מה מקור המילה נזיר לפי ראב"ע?
- מהו נזר? (מי עונד נזר בד"כ?)
- ”כל בני אדם עבדי תאוות העולם” – מהן תאוות העולם אליהן משתעבדים כל
האנשים?
- במה שונה הנזיר מיתר האנשים?
- מאילו תאוות העולם מתנזר הנזיר?
- נסו להבין מדוע אי שתיית יין מייצגת את כל תאוות העולם וכל שחופשי ממנה
חופשי מן התאוות?

החשש הוא שמא יאמר אדם שעליו להתפטר מכל תכונותיו הרעות
ולכן ימנע מעצמו את כל התענוגות שבעולם
(אכילת בשר ושתיית יין, נישואין, בגדים יפים ובית יפה וכו').
ההולך בדרך הזאת נקרא 'חוטא' והרי שנאמר בנזיר "וכיפר עליו"
- והנזיר עוד התנזר רק מן היין –
על אחת כמה וכמה מי שמתנזר מדברים נוספים!
לפיכך אסרו החכמים על האדם להתענות יותר ממה שמצווה בתורה.
(עיבוד מתוך הרמב"ם, הלכות דעות פרק ג' הלכה א)

- מהו חששו של הרמב"ם?
- איזו התנהגות איננה רצויה בעיניו?

האם ההתנזרות היא בעינינו התנהגות טובה?

מהו חטאו של הנזיר, לדעתו?

לפעמים על מנת להתפטר מתכונה רעה

צריך לנהוג בדיוק ההיפך ממנה ואפילו לעשות זאת בקיצוניות.

אבל כל זה על מנת למצוא את דרך האמצע שהיא הטובה ביותר.

התרחקות הנזיר מתאוות העולם היא רעה כפי שכל קיצוניות היא רעה,

אך היא אמצעי בידו על מנת למצוא את דרך האמצע

ואז – 'קדוש יהיה' (בעתיד)

(ר' ישראל איסרליש, גדול הפוסקים האשכנזים במאה ה16)

כיצד מסביר הרב איסרליש את ההתנזרות?

האם היא פעילות חיובית בעינינו? במה היא רעה? למה היא תורמת?

מה הופך את הנזיר לקדוש בעינינו?

לדעתכם, למי קרוב יותר הרב איסרליש בדעותיו: לראב"ע או לרמב"ם?

רצונות:

מתי אנחנו **מתנזרים** ממשהו?

מה גורם לנו להתנזר מאותו הדבר?

שוחחו על הקשר שבין "התמכרות" ובין "התנזרות" – (נסו לחשוב למה אתם

מכורים? כיצד הייתם מרגישים לו הייתם צריכים להתנזר מאותו דבר? מאילו

דברים אתם צריכים להתנזר ולהימנע לגמרי על מנת שלא להתמכר אליהם?)

האם התנזרות מוחלטת היא דבר טוב? האם ניתן לעמוד בה לאורך זמן? האם

התנזרות זמנית יכולה להועיל במשהו?

כיצד ניתן למצוא את דרך האמצע?

כיצד אתם מבינים בעת את ההתייחסות היהודית לנזירות כאל תקופה זמנית?

עקב - יחידה חמישית: סיכור מהפטרה, מען

כתבה : גלית ביתן

ב. ויהי איש אחד מצרעה ממשפחת הדני ושמו מנחם
ואשתו עקרה ולא ילדה.
ג. וירא מלאך ה' אל האשה ויאמר אליה:
הנה נא את עקרה ולא ילדת
והרית וילדת בן.
ד. ועתה השקרי נא ואל תשתי יין ושכר
ואל תאכלי כל-טמא.
ה. כי הנה הרה וילדת בן
ומורה לא יעלה על ראשו
כי נזיר אלהים יהיה הנער מן הכטן
והוא יחל להושיע את ישראל מידי פלשתים.

(שופטים, פרק יג)

קריאה יחפה

- ? בפני איזה קושי עמדו מנחם ואשתו?
?
?
?
?
? כיצד לדעתכם, מתקשרת ההפטרה לפרשת השבוע?
? במה שונה נזירותו של בן מנחם ואשתו מזו המתוארת בפרשתנו (מנו כמה הבדלים)?
? מהי מטרת נזירותו של הילד שייוולד למנחם ואשתו?

למורה : זהו מקרה הנזירות היהודי היחיד המתאר נזירות שאיננה מבחירה ונמשכת לכל החיים. כמו כן מדובר בנזירות שמטרתה העלאת אדם על מנת שיהפוך לשופט ומצביא לעמו.
כדאי בהזדמנות זו לספר לתלמידים את סיפורו של שמשון ואף את סופו שהוא רלוונטי במיוחד לאיסורי הנזיר (מורה]=תער[לא יעלה על ראשו.

רלוונטי:

שוחחו בכיתה על זכות הבחירה (שלא הייתה) לשמשון, על דברים שנקבעו עבורנו בטרם נולדנו ועל האופן שבו אנחנו מקבלים על עצמינו את הכתבת תנאי חיינו (החל משם ומין ועד אורח חיים, מעמד כלכלי, השתייכות לקהילה כלשהי ודת):

- האם אנחנו מבקשים לשנות זאת? 🌸
- האם יש דברים שאנחנו משלימים איתם? 🌸
- האם ישנם תנאים כאלה שאנחנו מקבלים באהבה ואף גאים בהם? 🌸

אקטואלי:

ה'דצת? נזירות כנצרות

הדת הנוצרית נתנה לנזירות מקום חשוב. הנזירות נתפסת בה כצורת חיים אידיאלית, המאפשרת הליכה בעקבות ישו. בראשיתה של תופעת הנזירות הנוצרית, במאות הראשונות לספירה, חי כל נזיר בבדידות. במאה ה-4 נוצרה הנזירות השיתופית - קבוצות נזירים התחייבו לחיות יחד, על פי תקנון מפורט שהסדיר את אורח חייהם.

תקנוני הנזירות נגזרו משלוש שבועות שנשבעו הנזירים: לוותר על רכוש פרטי, לוותר על חיי מין ועל הקמת משפחה, ולציית לאבות של בתי המנזר שבהם חיו. יסודות הוויתור על רכוש ועל חיי מין נעוצים בהטפותיו של ישו בברית החדשה.

תקנון הנזירות מפרט את המותר והאסור בכל תחומי החיים. לרוב התקנון מתייחס לעיסוקי הנזירים – עבודת האדמה, טיפול בחולים, הוראה, עבודת האלוהים (תפילות ולימוד). כמו כן מפורטים בו תנאי המגורים של הנזירים והיתרים ואיסורים הקשורים למזון - למשל, הימנעות חלקית משתיית יין וכן צומות רבים יותר מאלה המוטלים על שאר המאמינים. הזרם הפרוטסטנטי בנצרות ביטל את הנזירות.

מרבית הנזירים מתגוררים במנזרים שנבנו בד"כ במקומות מבודדים מאד המרוחקים מן הערים וההמון והפיתויים שהם מציבים בפני הנזיר. ברוב המנזרים מתחלק היום בין תפילה, לימוד בכתבי הקודש ועבודה פיזית, בגידול גידולים חקלאיים, העתקת ספרים, טיפול בבעלי חיים או עבודה במטבח. בנוסף, יש מנזרים בהם מתבצעת גם עבודה למען הקהילה. במנזר לטרון למשל מגדלים כרמים ומפיקים יין.

נזירה אחת התפרסמה בעולם כולו בזכות מעשיה ההומניטאריים. האם תרזה הקדישה את חייה להקמת בתי יתומים ובתים לטיפול וסיוע בחולים, חלשים, עניים ונדכאים, תחילה בהודו ואח"כ בעולם כולו. על פועלה הוענק לה פרס נובל לשלום: "עבור עבודתה ועשייתה במלחמה על הכאב, השכול והדלות, שהם איום גם על השלום"

במה שונה הנזירות בנצרות מהנזירות ביהדות?

במה היא דומה?

מדוע לא הוקמו "מנזרים יהודים" לאורך הדורות?